

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

ОБЩИНА БЕЛИЦА

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

2023 г.

Стратегически документ 5

Представяне на специфични подходи като входно ниво за подобряване на прозрачността.

ПРОЕКТ

№ BG 05 SF OP 001-2.025-0078-C01 „УЧАСТИЕ НА ГРАЖДАНИТЕ В МЕСТНИТЕ ПОЛИТИКИ ЗА ЧЕСТНО И ОТКРИТО ПАРТНЬОРСТВО МЕЖДУ БИЗНЕСА, ГРАЖДАНИТЕ И ОБЩИНАТА”

БЕНЕФИЦИЕНТ

ФОНДАЦИЯ „ИКОНОМИКА И ПРАВО”

ПАРТНЬОРИ

ОБЩИНА БЕЛИЦА
СДРУЖЕНИЕ „РАВЕНСТВО И ПРОСПЕРИТЕТ”

ПРОГРАМА

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА „ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ” 2014-2020 г.

ФИНАНСИРАНЕ

ЕВРОПЕЙСКИ СОЦИАЛЕН ФОНД, ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ

СЪДЪРЖАНИЕ

Водещи принципи при политики с цел повишаване на ниво на прозрачност:	6
ИНФОРМАЦИЯ ЗА ПРОЕКТИ	7
Насърчаване на прозрачността.....	7
Отговорности	8
Пет подхода - стратегии допринасящи за прозрачност на местно ниво	11
1. Оценка и Мониторинг:	11
Мониторинг	12
Оценка.....	15
2. Достъп до информация:.....	18
Обществени Среци	18
Принципи на откритите срещи	19
Връзка с прозрачността	20
Начин на действие – Ключови елементи.....	20
Закон за достъп до информацията.....	21
Въведение.....	21
Цел	22
Връзка с прозрачността	22
Начин на действие – ключови елементи	22
Управление на архивите и компютъризация	22
Въведение	22
Цел	23

Връзка с прозрачността	23
Начин на действие – ключови елементи	23
Електронно управление	23
Въведение	23
Цел	24
Връзка с прозрачността	24
Начин на действие – ключови елементи	24
Обучения за медиите	25
Въведение	25
Цел	25
Връзка с прозрачността	25
Начин на действие – ключови елементи	26
Средства за обучение на обществеността	26
Въведение	26
Цел	26
Връзка с прозрачността	26
Начин на действие – ключови елементи и похвати	26
Средства за публично участие	28
Въведение	28
Цел	28
Връзка с прозрачността	28
Начин на действие – ключови елементи	28
Средства за повишаване на публичното участие	29

3. Етика и Почтеност:	30
Конфликт на интереси	30
Въведение	30
Цел	30
Връзка с прозрачността	31
Разкриване на приходи и активи	32
Въведение	32
Цел	32
Връзка с прозрачността	32
Начин на действие - ключови елементи	32
Регистриране на лобисти	33
Въведение	33
Цел	33
Връзка с прозрачността	33
Начин на действие - ключови елементи	33
Защита на хората, които подават сигнали	34
Въведение	34
Цел	34
Връзка с прозрачността	34
Начин на действие - ключови елементи	34
Пакт за Почтеност	35
Въведение	35
Цел	35

Връзка с прозрачността	35
Начин на действие - ключови елементи	35
4. Институционални реформи:	35
Жалби и Омбудсман	35
.Въведение	35
Цел	36
Връзка с прозрачността	36
Начин на действие – ключови елементи	36
Общински представителен офис (Обществен офис).....	37
Въведение	37
Цел	37
Връзка с прозрачността	37
Начин на действие - ключови елементи.....	37
Оценка и мониторинг на степен на прозрачност в сфера „Социални дейности“:.....	38
Оценка и мониторинг на степен на прозрачност в сфера „Култура, спорт и образование“:.....	40
Оценка и мониторинг на степен на прозрачност в сфера „Трудова заетост“:	41
Оценка и мониторинг на степен на прозрачност в сфера „Околна среда“:...	42
Оценка и мониторинг на степен на прозрачност в сфера „Здравеопазване“: 44	
Въпросник за проверка на степента на прозрачност и измерване на прогреса в подобряване на прозрачността:	46

ВОДЕЩИ ПРИНЦИПИ ПРИ ПОЛИТИКИ С ЦЕЛ ПОВИШАВАНЕ НА НИВО НА ПРОЗРАЧНОСТ:

ОТКРИТОСТ

СЪЗДАВАНЕ НА ДОВЕРИЕ И ЗАЩИТА НА
ЧУВСТВИТЕЛНА ИНФОРМАЦИЯ

ГОТОВНОСТ ЗА ИЗСЛУШВАНЕ И УЧАСТИЕ

ПУБЛИКУВАНЕ НА ИНФОРМАЦИЯ

ПРИНЦИПИ ЗА ПУБЛИКУВАНЕ НА ИНФОРМАЦИЯ

За да подпомага и насърчава принципа за прозрачност, община Белица се ангажирана редовно и своевременно да публикува точна информация относно своята роля, политики и дейности. Община Белица редовно публикува широк набор от документи, в т.ч.:

- Институционална информация
- Политики и стратегии
- Информация, свързана с проекти
- Информация за възлагане на обществени поръчки и обявления за търгове
- Информация, свързана с отчетността и управлението. Списъкът редовно се актуализира и допълва.

Основното средство за разпространение на тази информация е уебсайта на общината. Общината се стреми да разпространява информация за обществеността и чрез други средства като печатни издания и информационни документи, социалната мрежа, съобщения за медиите, конференции и семинари.

За да насърчава достъпа до информация, общината се придържа към езиков режим, който отчита обществените потребности.

ИНФОРМАЦИЯ ЗА ПРОЕКТИ

Оповестява се информация за проекти най-често под формата на резюмета: Резюметата на проекти обикновено включват наименованието на проекта, организатора на проекта или финансовия посредник (за заеми чрез посредник), местоположението на проекта, сектора, който той представлява, описание на проекта, неговата(ите) цел(и), екологични и, според случая, социални аспекти, данни за поръчки, предложеното финансиране, общата стойност на проекта и етапа на изпълнение на проекта, като се посочва дали той е „в процес на оценка“, „одобрен“ или „подписан“. Според случая, на възможно най-ранен етап от проектния цикъл се представят препратки към информация за околната среда (оценки на въздействието върху околната среда и социален ефект и/или нетехнически справки).

- финансова информация

Оповестяване на информация

- процедури за обработка на заявки за информация

Приемат се запитвания по електронен път, чрез разговори по телефона, социални мрежи и на място.

Участие на заинтересованите страни и обществено допитване

Насърчаване на прозрачността

Слабото управление, корупцията и липсата на прозрачност са основни проблеми. Проблеми, които сериозно възпрепятстват икономическото и социалното развитие. Община Белица и съответните партньорски организации активно насърчават прозрачността и доброто управление по проектите, по които работят, в компаниите с тяхно участие и сред своите партньори в цялост.

Наред с това, община Белица е силно ангажирана да насърчава прозрачността на всички дейности, които са обвързани с работата в общината.

Организаторите на проекти и/или административния персонал и съфинансиращите организации биват запознати с принципите на настоящата политика на ранен етап от обсъжданията. Общината насърчава организаторите на проекти и/или бенефициентите и партньорските организации да се придържат към принципите за прозрачност в настоящата политика, в контекста на финансираните проекти и всички прилежащи към тях дейности.

Общината поддържа тесни контакти с други български и международни институции и организации с оглед нанаблюдението и обмяната на мнения за новости в областта на прозрачността и оповестяването, с цел постоянно подобряване на нейните политики и практики. Община Белица ще продължи да работи усилено за подобряване на прозрачността, отчетността и управлението своята дейност и да играе водеща роля като прозрачна и отговорна институция.

Отговорности

Средства за прилагането на политиката за прозрачност са предвидени в цялата организация. Планира се съответните специалисти на всички нива на общината са преминали обучение по въпросите на прозрачността и оповестяването, диалога със заинтересованите страни и други свързани теми. В рамките на организацията има експертен ресурс за консултации по проблеми на прозрачността.

Политиката за прозрачност е предмет на постоянен вътрешен преглед и оценка на качеството и остава открита за коментари от обществеността по всяко време. Има практика в други организации на всеки 5 години да се предвиждат официални прегледи, включващи обществени допитвания, като те могат да се инициират в случай на промени в политиката на ЕС и законовата рамка относно прозрачността и оповестяването на информация, промени в политики и процедури на община Белица, които изискват хармонизиране на настоящата политика и други промени, които община Белица счита за необходими и подходящи.

Тук е мястото да се приложат различни подходи за стимулиране на прозрачността чрез управленския подход са обсъдени по-долу. Полезно е обаче първо да се провери дали основните групи заинтересовани лица имат право и с какво биха допринесли за по-доброто управление на града.:

- **Държавното Управление**, както е обособено в Универсалната Декларация за Човешки права (1948), получава законова форма чрез хората и обикновено се изразява чрез конституцията и законите.

Както "Прозрачност Без граници" твърди, "Ако правителството е отговорно пред демократично управление, обвързано е с буквата на закона и с универсално приетите стандарти за човешките права, правителството е в

правото си да действа от името на хората. Законът дава на правителството силата да предприеме реформа за спиране на корупцията".

Следователно, да бъде определящата страна в стимулирането на добро управление на градовете и в борбата срещу корупцията е главната роля на управлението (особено на държавното управление). Това в частност има за цел да осигури справедливо разпределение на ползите и да създаде структура позволяваща развитие. Тяхната отговорност е да доведат до реализирането на необходимите реформи, както и до създаване на работещи нови и увеличаване броя на вече съществуващите инициативи на местно ниво. Техните стратегии обикновено включват прокарване на закони, реформиране на държавните служби и стимулиране на либерализацията в икономиката, но могат също така да включват обществена осведоменост и кампании за почтеност.

- **Местно Самоуправление:** законността на Местното самоуправление е основана на същия принцип като тази на държавното управление: то действа от името и в полза на интересите на неговите граждани. Сравнителното му преимущество в поощряването на доброто местно самоуправление и в борбата срещу корупцията се дължи на неговата близост с хората. То има по-добра възможност от държавното управление да разбере и да се погрижи за желанията на гражданите. Обсегът му за действие срещу корупция е по-голям и е по-вероятно да успее да мобилизира определен брой заинтересовани лица в подкрепа на една обща стратегия за повишаване на прозрачността и борбата с корупцията. То трябва да изиграе огромна ръководна роля и ако разпредели задачите си успешно, ще си осигури трайна и засилена подкрепа от гражданите. Така успехите на местно равнище могат да дадат началото на осъществяване на по-широки национални реформи.
- **Частен Сектор:** законността на Частния сектор се основава на роля му да създава работни места и работа, които на свой ред създават годишен доход чрез данъците. Тези данъци се използват за разработване на обществените програми в полза на гражданите. По тази причина съществува взаимозависимост между икономическата и обществената сфери на обществото, които трябва да са отзивчиви една към друга. Частният сектор има законен интерес от съществуването на сигурност, че неговата резултатност не се подкопава от допълнителни транзакционни разходи, налагани от корупцията. В същото време, обаче, той също така

има и задължението да избягва да плаща подкупи. Средства както например, Пактовете за почтеност (Integrity pacts) предлагат специфични механизми, които да подпомогнат да се докаже, че правителството и бизнесът не са тръгнали по пътя на корупционните практики.

- **Неправителствени и Обществени Организации (НПО/ОО):** Законността на тези организации се базира на тяхната способност да защитават интересите на гражданите, особено на представителите на по-слабите групи като например, жени и бедни. Друг аспект на тяхната законност е тяхната изрична нетърговска ориентация. Въпреки това, прозрачността на тези организации е също толкова жизнено важна, колкото за правителство и частния сектор. Тяхната роля на защитници може да бъде подкопана от антидемократични вътрешни структури, които могат да предизвикат подозрение за техните мотиви или нетърговския им статут.
- **Медиите:** Медиите играят важна роля в борбата с корупция и стимулирането на добро градско управление. Тяхната роля не трябва да се ограничава до дефиниране и разкриване на корупцията, но би трябвало също така да разпознават ролята си на извор на истината и да извличат полза от това. Те играят важна роля в подсилването и изграждането на движещата сила за промяна - от разпознаване на добри практики и постигнати успехи, до постигането на цели за развитие. Както и при не-правителствените организации обаче доверието в нея може да се разклати, в случай на непрофесионално отношение, което съответно повдига въпроса за нейната безпристрастност. Кодексите на поведение и подготовка в изследователската и етична журналистика са важни инструменти, които спомагат медиите да изпълняват своята ролева отговорност.
- **Професионални Асоциации:** Законността на тези организации се основава на професионалните стандарти, които те се задължават да поддържат. Тяхната отговорност относно стимулирането на добро управление и борбата срещу корупцията е да публикуват и разпространяват стандарти си и да санкционират онези техни членове които ги нарушават. Включването на етични кодекси или анти-корупционни клаузи в изискванията им за членство биха послужили като

ценни инструменти, които да допринесат за създаването на сфера, която не толерира корупцията

- **Индивидуалният Гражданин:** Нито една добра управленска кампания не може да успее без отговорни за това лица. Докато правата на отделните хора са широко обсъждани, когато става дума за проблемите на корупцията, те също така носят отговорността да стимулират доброто управление: за да бъдат осведомени и да участват активно в решенията, които засягат тях самите. Обществени кампании, информиращи хората за техните права могат да изиграят важна роля в поощряването на подобно участие. Отговорността на хора, заемащи ръководни функции, е също толкова важна: държавните служители трябва да действат почетено, от името на онези, които са им поверили поста. Повишаването на почтеността на индивидуално ниво, ще играе важна роля.

ПЕТ ПОДХОДА - СТРАТЕГИИ ДОПРИНАСЯЩИ ЗА ПРОЗРАЧНОСТ НА МЕСТНО НИВО

Предлага се петстранна структура на стратегията за стимулиране на прозрачност и добро градско управление, и същевременно намаляване на отрицателните ефекти от корупцията. Четири от тези стратегии са използвани да организират средствата. Програмата ще работи да разшири фокуса си върху специфичните проблеми на петата стратегия (Целейки се в Специфичните Проблеми) в бъдещите издания, надграждайки колективния опит на управленските инициативи.

1. Оценка и Мониторинг:

Разбиране на типовете и мащабите на корупция и степента на прозрачност в местното самоуправление, и създаване на база за сравнение, спрямо която напредъкът в повишаването на прозрачността може да са измери. Тази стратегия е също така ценна за повишаване на обществена осведоменост и мобилизация на поддръжниците, обвързани с борбата срещу корупцията.

Мониторинг

Набиране на информация за напредъка

Определяне на отговорните лица/звена за набиране и обработка на информацията. Определяне на субекта който предоставя данни: освен служители от общинската администрация необходимата информация може да бъде предоставяна и от заинтересованите страни - за техните проекти и инициативи в изпълнение. Необходима предпоставка е коректността на събраните данни, които следва да бъдат предварително подредени и сортирани, изчистени от грешки или неточности.

В рамките на същинския мониторинг се осъществява набирането на необходимите данни и друга релевантна информация. Важно условие е да бъде постигнато високо качество и надеждност на събраните данни и информация – т.е. да са изпълнени във възможно най-висока степен изискванията за акуратност, валидност, релевантност, навременност и значимост. Данните следва да разкриват реалното състояние, да отговарят на целите на мониторинга. Също така те следва да са достъпни във времевия интервал на извършване на мониторинга и да бъдат достатъчно достоверни и надеждни. Събираните данни са два вида – количествени и качествени. Количествените данни са данните, които могат да бъдат определени количествено и проверени, като същите се поддават на статистическа обработка. Количествените данни определят, докато качествените данни описват. Качествените данни могат да бъдат подредени в категории, които не са в цифров вид. Качествените данни обясняват с думи и определения изучаваните събития или резултати.

Методи за набиране на количествени данни

- Анализ на статистически данни - данните се получават от отчетите на националната статистика, от други институции, поддържащи статистика за релевантни на конкретната сфери – общинската администрация, бенефициенти, реализиращи проекти, и др.
- Анализ на документи - проучване на основните документи, материали и отчети/доклади, както и на публикации в пресата, публични анализи и други общодостъпни материали.
- Проучвания – за да бъде представителна за територията на общината извадката следва да бъде с необходимата степен на

представителност. Резултатите от проучванията са източник на информация за мненията и нагласите на изследваната съвкупност.

- Методи за набиране на качествени данни
  - Интервю - извършва се чрез отворен тип въпроси. Цели се да се установи напредъкът, трудностите и промените по време на изпълнението на Стратегията, да се идентифицират причинно-следствените връзки, както и възможни корекции и подобрения.
  - Фокус групи - провеждане на дискусии в структуриран вид на заинтересованите лица, водени от опитен модератор за насочване към предварително определени въпроси с цел изясняване по темата. Групите не следва да са големи (поради трудността от моделиране) и по тази причина резултатите и изводите от този метод не могат да се считат за напълно представителни, но дават възможност за формулиране на хипотези по дадени аспекти на политиките и търсене на отговор на евентуални проблеми.
  - Наблюдение чрез участие - представлява формирането на работна група за наблюдение на въздействието на определената политика, като целта е проучване на различните мнения на заинтересованите страни с тяхно участие, за получаване на една по-независима и разностранна оценка.

Количествените методи са с по-висока степен на обективност, отколкото качествените, поради по-точния им характер на измерване с числени стойности. Качествените методи не дават точни мерки и извършването на сравнение е трудно, но те имат специфична обяснителна сила, която не може да бъде изведена от количествените данни – как е постигнат самият резултат и какво е неговото въздействие. За целите на мониторинга ще бъдат използвани и двата вида методи. Така ще се постигне по-добро описание на реалната ситуация на база обективни данни, които отчитат и човешкия фактор.

Обработката на информацията и извличането на данни са последната стъпка преди същинския анализ на данните. Успешното реализиране на Стратегията изисква тя да бъде адекватно информационно осигурена. За тази цел се препоръчва създаването на база данни, със следната структура:

- Описва се йерархичната зависимост, залегнала в Стратегията - цели, приоритети, мерки, дейности
- Определените вече индикатори при подготовката на стратегията
- Структуриране на информацията от текущия мониторинг

Така създадените бази данни ще осигуряват текуща и надеждна информация за:

- Финансови показатели, съответно възможност за сравнение на постигнати единични цени за сходни дейности
- Степен на постигане на заложените цели
- Създаване на справки за нуждите на управленски решения, информираност на ръководството на общината, общинския съвет, местната общественост.

Анализ на получените данни

Анализът на данните е процесът на обработка на събраните количествени и качествени данни. В резултат на тази обработка се получава използвана информация за целите на мониторинга - практическото измерване и следене на представянето по заложените цели. Анализът определя изпълнението и се търси обяснение на евентуалните отклонения, забавяния или неизпълнение. Навременният и надежден анализ на данните е ключов за функционирането на системата за мониторинга. Аналитичните дейности са насочени към:

- Търсене на тенденции, сравнения, групиране или други взаимовръзки между данните
- Оценяване на действителното представяне спрямо планираните цели и/или спрямо базовите стойности на индикаторите

Въз основа на събраната и обработена информация се изготвят анализи на текущото изпълнение както на Стратегия като цяло, така и на отделни, специфични приоритети или мерки. При представянето на резултатите от анализа е необходимо да се спазват приложимите изисквания по отношение на стила и визуализацията.

Заклучения на база на анализа

Формулираните заключения са последният етап от мониторинга по същество. Те следва да бъдат в обем не повече от няколко параграфа и ясно

да демонстрират постигнатия напредък, включително липсата на напредък. Предоставят се обяснения и причини при отклонения от планираното, идентифицират се проблемни области.

Оценка

Оценката представлява моментна снимка на изпълнението на Стратегията въз основа на нейните резултати, въздействието и и потребностите, които е предназначена да удовлетвори.

Обект на оценка е систематичният напредък към заложените резултати и начина на тяхното постигане. На практика чрез нея могат да се покажат последиците от миналите и настоящите инициативи. Тя е структуриран процес, в резултат на който се прави практическа преценка на дадена публична политика.

Предмет на оценката на изпълнението на Стратегията е степента на постигане на целите и очакваните резултати. Оценката представлява систематично изследване, което представя до каква степен са свързани реализираните дейности и постигнатите резултати, при отчитане на факторите от заобикалящата среда. Оценката се извършва в подкрепа на управленската функция по изпълнение на Стратегията.

Информацията от мониторинга (и по-специално – информацията от наблюдението върху индикаторите за изпълнение) може да помогне за идентифициране на тези области, в които е необходим по-дълбок анализ и усъвършенстване на изпълнението на стратегическия документ.

Оценка може да бъде извършена както от самата общинска администрация, така и от външни изпълнители.

С оглед постигане на възможно най-висока степен на обективност и безпристрастност, както и за обезпечаване на специфична експертиза, оценка на Стратегията ще бъде извършвана само от външни за общината лица. В допълнение, външната оценка „спестява” време и човешки ресурси на общинската администрация.

Изисквания за капацитет за оценка

Експертите, които осъществяват оценката, следва да имат необходимата квалификация и умения. Препоръчително е използването на изискванията в Правилника за прилагане на Закона за регионалното развитие.

Междинна и последваща оценка

В зависимост от периода на провеждане на оценката, т.е. в коя фаза на процеса на изпълнение на Стратегията се реализира, тя се определя като междинна и последваща. Тези оценки представляват дейности, извършвани, съответно, по време на етапа на изпълнение на Стратегията и непосредствено след неговото приключване. При тези два вида оценки се оценяват резултатите и се откриват съществуващите отклонения от планираните цели; прекомерните разходи на средства и време и т.н. Целта на последващата оценка е не само да се открият допуснатите слабости, но и факторите, на които се дължи успехът при постигане на целите и резултатите.

Междинна оценка се предприема, когато в процеса на мониторинг се установи необходимостта от провеждането на задълбочена оценка или когато се налага реализирането на значителни промени/изменения спрямо първоначалния вариант на Стратегията. Освен постигнатите резултати обект на оценка ще бъдат и управленската дейност и баланса между ресурсите на входа и непосредствените резултати. Оценката се извършва в следните основни направления:

- Последиците от реализация на Стратегията за заинтересованите страни
- Разпределението на резултатите между отделните ползватели и други заинтересовани страни
- Непредвидени и нежелани странични ефекти от осъществяването на Стратегията и какви са възможните мерки за тяхното неутрализиране
- Рискове, които заплашват да осуетят успешната реализация на Стратегията
- Възможностите за тяхното усъвършенстване се съчетават с избягване на рисковете за отрицателни последици
- Институционална и организационна среда е необходима за осигуряване участието на заинтересованите страни в осъществяването на Стратегията
- Изграден капацитет за осъществяване на Стратегията на всички равнища, какво е необходимо за неговото увеличаване, за да се гарантира устойчивост на постигнатите резултати и въздействия

Последваща оценка се извършва известно време след приключване на етапа на прилагането - понякога две или повече години след завършването на даден проект. При нея се разглеждат въздействието и устойчивостта, както и по-широки проблеми на реализираната политика. Резултатите от последващата

оценка обикновено се използват за целите на отчетността, т. е. за да се отговори на въпроса какво е постигнато и на каква цена. Те могат да се използват и като ресурси на входа при разработване или изменение на последващи публични политики.

При последващата оценка се набляга на въздействието, ефикасността и ефективността, като същевременно се разглежда устойчивостта на постигнатото въздействие и се определят основните фактори за неговия успех или неуспех.

Основни стъпки в последващата оценка:

- Уточняване на заинтересованите страни
- Дефиниране на предмета на оценката
- Планиране на оценката
- Подбиране на метода на събиране на данни и метода на анализ
- Определяне на формата на констатациите от оценката
- Прилагане на констатациите от оценката.

При междинната и последващата оценка са оценява процесът - как и до каква степен се изпълнява Стратегията, анализ на съотношението „разходи/ползи” и анализ на ефикасността на разходите. Това са анализи, при които се сравняват резултатите и постиженията с изразходваните ресурси за тяхното получаване. Чрез анализа на съотношението „разходи/ползи” се определят целесъобразността на направените вложения и адекватността на получените ползи. Анализът на ефикасността на разходите оценява уместността на разходите за постигане на определена цел, за да се идентифицират най-изгодните възможности и начини за постигане на предвидените цели.

Оценката на резултатите показва до каква степен се постигат очакваните резултати, включително странични, непланирани и нежелани ефекти, за да се прецени ефективността. Извършва се и оценка на цялостното въздействие – сравняват се ефектите от реализираните мерки с това, което би се случило, ако тя не се прилагаше. Тази оценка се използва, когато е известно, че върху резултатите от програмата влияят външни фактори, за да се разграничи приносът за постигане на нейните цели.

2. Достъп до информация:

Измерване на подобрението на достъпа до информация на заинтересовани лица така, че да могат да участват в по-ефективното вземане на решения.

Обществени Среци

Въведение

Публичните срещи би трябвало да бъдат обичайна, дефинирана функция на законодателите и изпълнителните длъжностни лица. Основните цели на публичните срещи са (а) да дадат информация, и (б) вероятно още по-важната, да потърсят гледните точки на обществото по важни проблеми на местното самоуправление. Събирането на гледни точки е едно от средствата за внедряване на обществото в процеса на планиране. Тук следователно е важно тези гледни точки да бъдат търсени в най-ранна фаза на обсъждане на даден проблем. Също така е вярно, че въпреки това, съществува тенденцията обществото да не се ангажира особено в сфери или проблеми, които не засягат пряко гражданите.

Цел

Публичните срещи имат следните цели:

- Да осигурят по-добър поток на информация от обществените представители към гражданите, особено що се отнася до важни решения, които ги засягат пряко, и да улеснят директното участие на заинтересованите лица в местното самоуправление.
- Да осигурят подробно разглеждане публично на действията, предприети от обществени те представители/ държавни власти, и по този начин да повишат отговорността.
- Да осигурят по-добра връзка между правителството/местните власти и гражданите.

Връзка с прозрачността

Процесът на улесняване на достъпа до информация на широката публика - доброволен или като резултат от правни задължения - е свидетелство за прозрачно управление. Следователно, осведоменото

общество е способно по-настоятелно и точно да следи за отговорността на обществените представители, за тяхното поведение и за взетите решения, пряко касаещи гражданите, като предоставянето на услуги например.

Начин на действие – ключови елементи

Ключовите елементи, които допринасят за ползата от публичните срещи като ефективно средство за увеличаване на прозрачността са:

- **Проблемът** - кратко резюме на обсъждания проблем.
- **Дневен ред** - точно очертаване на точките и предложение за дневен ред на събранието.
- **Уточняване на датите** - Датите трябва да са уточнени предварително.
- **Ключови Лица в събитието** - ключовите участници, местни и/или държавни управленски представители трябва да са осведомени за събранието и тяхното участие да е осигурено.
- **Уведомяване** на обществеността за датите и дневния ред на събитието, както чрез печатни, така и чрез електронни медии, както и Интернет.
- **Възможности за обществото – заинтересованите лица** трябва имат право да дадат писмено становище по пощата/ факс или електронна поща в случай, че могат да участват.
- **Контакти** за по-подробна информация за следващи планирани публични срещи.

Принципи на откритите срещи

Въведение

Принципите на откритите срещи благоприятстват гражданския колективизъм, участието им в политически обсъждания, създаването на предпазни мерки срещу използването на управленската система и ресурси. Обсегът на такива правила се разширява на всички събирания на поне два или повече членове на държавна организация, където ще бъдат обсъдени препоръки за политиката или дейността на държавата.

Цел

Правилата за откритите срещи се очаква да:

- Насърчат гражданското участие в обществени организации и да допринесат за въпроси от конкретен интерес и влияние върху тях.
- Да създадат предпазни мерки срещу негативното използване на управленски похвати.
- Да допринесат дейностите по подобни събития да включват прозрачни процедури.

Връзка с прозрачността

Отворените процедури улесняват усилията за превръщане на управленските дела в по-достъпни. Те осигуряват подходящите правни рамки за улесняване защитата на правата на гражданите да се срещат и да дискутират съвместно публични въпроси, което на свой ред допринася за изграждането на прозрачност. Има неоспорими доказателства за приложението на принципите за откритите срещи в местните публични обекти. Местните организации имат най-значимото ежедневно влияние върху своите граждани и върху общественото мнение. В по-малките райони възможността за участие в открити срещи е много по-реалистична за населението, за разлика от по-големите, които са достъпни само за хора, живеещи в близост до мястото на срещата или такива, които са силно заинтересовани от конкретния проблем. Следователно, градовете и селата имат по-голяма възможност за ефективно използване на правилата за откритите срещи, и за насърчаване на прозрачността и доброто управление на града на местно ниво, поради повишеното пряко участие на хората.

Начин на действие – Ключови елементи

Правилата за откритите срещи се формулират на държавно ниво, но в много случаи също така се възлагат на по-малки единици от управленската система. Един от ключовите елементи на принципите за откритите срещи е да се определят единиците, за които се създават. Съставянето на такъв закон или наредба може да включва следните ключови аспекти:

- Обектите които са предмет на закона.
- Определяне дейностите, които се извършват или препоръчват по време на среща, освободени от отговорност дейности, и кой може да участва в откритата среща.
- Поддържане на архив на отворените срещи и достъпа до него.

- Известяване на гражданите, например -приемане на график за редовни събрания, предварително известяване за специални и извънредни срещи, и т.н.
- Наказания за нарушение на принципите за откритите срещи.
- Мерки, предприемани срущу всяко нарушение на законите за обществените събирания
- Всички теми, които могат да се дискутират поверително, вместо на открити срещи.

ЗАКОН ЗА ДОСТЪП ДО ИНФОРМАЦИЯТА

Въведение

Предоставянето на информация, която добре се отразява и върху администрацията, представлява малък проблем. Въпреки това, когато информацията има обратен ефект, доброволното предоставяне на информация на гражданите става трудно. В такъв случай, за предпочитане е хората, които взимат решенията, както на държавно, така и на местно ниво, да предприемат съгласувани действия да насърчат промените с цел да намалят ограниченията върху разкритията и да повишат достъпа до заинтересованите лица.

Подходящото законодателство е едно от най-важните средства за осигуряване на по-добър достъп до информация. Нараства единодушието по въпроса за нуждата от законодателство за свободния достъп до информация, което да създаде право на разглеждане и критика (например от Омбудсман, 2.23) както и процедури, които трябва да бъдат проследявани дори и от хора, които най-малко искат да го правят. Това ще се противопостави на обичайните предположения за пазене на тайна. Гражданите трябва да имат право до достъп до правителствени документи, без да трябва предварително да докажат конкретен интерес и по този начин бремето за неразкриване на информацията ще пада върху управленската администрация. Може да се определят крайни срокове, в рамките на които администрацията трябва да отговори на молбите и заявките, като също може да се установят неоспорими права за достъп до определени категории информация.

Цел

Законите относно достъпа до информация предоставят на гражданите установено със закон 'право да знаят'. На практика конкретните постановления в законодателството ще определят степента, до която гражданите ще имат право да получават информация от архивите на управленските дела. Намерението е да се осигури достъп винаги, когато разкриването на информация е в публичен интерес, и да не се позволява на длъжностните лица да използват законодателството като закон за пазене на тайни.

Връзка с прозрачността

Както много други средства които подкрепят достъпа до информация, така и модерното и ефективно законодателство по този проблем може значително да повиши отговорността на длъжностните лица и да изгради информирано общество. То също допринася за изграждането на доверие между обществените представители и хората, увеличавайки прозрачността и подобрявайки управлението като цяло.

Начин на действие – ключови елементи

Ключовите фактори на свободата на законите за информацията са да:

- Дават законови права на гражданите, които могат да бъдат използвани;
- Стремят се да променят и въздействат на потайността в гражданското обслужване;
- Дават достъп до архиви, а не само информация;
- Определят усилията.

Управление на архивите и компютъризация

Въведение

Държавната политика на управление на архивите е от съществено значение и лесно би могла да се прилага на местно ниво. А там, където няма подходяща такава, местните институции могат да си направят своя собствена ако имат легално право на това.

Цел

Идеята за създаване на система за правилно управление на архивите, подкрепена от национална или местна власт има за цел да:

- Да улесни достъпа на хората до информация за управлението.
- Да повиши отговорността и професионализма на местната система на управление.

Връзка с прозрачността

Умението на гражданите да бъдат ефективно намесени в местното самоуправление, и тяхното доверие в публичните институции, често зависят от достъпа до информация. Нужната информация, предоставена в пълен, стегнат и лесен за разбиране вид на гражданите, може да бъде голяма стъпка в повишаването на прозрачността и гражданското участие в местното самоуправление.

Начин на действие – ключови елементи

Управлението на система от публични архиви трябва да включва точните процедури и правила на поведение при документирането на ключови управленски решения и действия. Рамките за пазене на документацията и указанията, позволяващи достъп на хората, трябва да са прости и точни.

Важен елемент на всяка архивна система е компютъризацията. Тя има предимството на лесно записване, обновяване, процедиране и прехвърляне на информация.

Електронно управление

Въведение

Интернет отвори нови възможности пред правителствата и местните власти да взаимодействат с гражданите си. Много местни власти – в развитите и в развиващите се страни поддържат уебстраници за градовете си. Много от тях дори използват Интернет за да осъществяват диалога с гражданите си. Някои страни са в процес на създаване на цялостно 'електронно управление' или "I-government" практики.

Електронното управление често се използва и от граждански организации и от отделни хора, които следят и оценяват местно си самоуправление, с цел повишаване на прозрачността.

Цел

Целта на това средство е:

- Да повиши достъпа до информация до обикновените хора във връзка с дейността, осъществявана от местното самоуправление
- Да използва максимално потенциала на Мрежата и да позволи по-бързото взаимодействие между обикновените граждани и местните власти.

Връзка с прозрачността

Информацията, публикувана в Интернет, е достижима от всеки, който може да я разбира и има достъп до Мрежата. Разбира се, другото необходимо условие е политическата воля и решение да се постави информацията на уебстраницата. Наличието както на обща, така и на конкретна информация на страницата, засилва връзката и доверието между лица и гражданското управление. А това от своя страна изгражда по-информирано общество и по-прозрачна общност.

Начин на действие – ключови елементи

Електронното управление използва Интернет за да разпространява информацията. По своята същност, то изисква ангажираност от страна на местното самоуправление или организацията, която поставя информацията на уеб страницата в Интернет да поддържа добре и постоянно да обновява страницата. Това също изисква допълнителни човешки и финансови ресурси, освен онези в рамките на отговорната организация.

Подходът на електронното управление може да е особено полезен за:

- Предоставяне на обща информация за даден град.
- Оценка и мониторинг на местни избори
- Публикуване на мнения от срещи, резолюции, и т.н.
- Съобщаване на оплаквания, тревоги, спешни случаи от местната общност.
- Получаване на различни разрешителни от местните жители.

- Отворени тръжни процедури, гражданско участие.

Обучения за медиите

Въведение

Защитата, изграждането на информираност и обучение в сферата на градското управление като цяло, и прозрачността в частност, все още изисква много внимание в повечето развиващи се страни. Медиите играят все по-голяма роля в запълването на тази пропаст поради уникалното им умение да осведомяват и обществеността и хората, взимащи решенията, относно линията на политиката. Важно е да се отбележи обаче, че ефективността на медиите зависи от достъпа до информация и свободата на изразяване (погледайте също така 2.9), също както и от професионалните и етични структури на разследващите журналисти. Капацитетът на медиите, от своя страна, има нужда от непрекъсната подкрепа посредством различни форми на обучение, за по-нататъшното ефективно повишаване на прозрачността и отговорността, както и за понижаване на корупцията.

Цел

- Да създаде информираност и обогати разбирането на медиите за теми, отнасящи се до прозрачността и доброто управление.
- Да подсили почтеността и потенциала на медиите в безпристрастното доказване и отговорно обхващане на корупцията и антикорупционните инициативи.
- Да повиши възможностите за изграждане на публична информираност и участие в управленските процеси.
- Да повиши изобличаването на корупционните практики.

Връзка с прозрачността

Медиите играят важна роля в защитата на принципите на доброто управление на градовете, в допълнение към прозрачността. Обучението на медиите може да спомогне за изграждането на журналисти, които са отдадени на разкриването както на добри, така и на лоши управленски практики, преценявайки ги обективно и показвайки по този начин уроци, които биха били полезни за всички лица. Упълномощена и добре информирана мрежа от медии може да увеличи прозрачността и да изгради информирана група от граждани, които да участват в местното самоуправление.

Начин на действие – ключови елементи

Обучението на медиите може да има различни форми и да бъде проведено от заинтересовани правителствени организации, граждански организации, или партньори. Формите на обучение може да включват семинари, технически указания, дискуссионни форуми за размяна на идеи, опит, практически упътвания и наръчници за обучение.

СРЕДСТВА ЗА ОБУЧЕНИЕ НА ОБЩЕСТВЕННОСТТА

Въведение

Обучаването на обществеността изгражда обществено доверие. То въвежда хората е политическите, социални и бюрократични дейности, които проследяват и координират антикорупционните стратегии. Тези обучения водят до ангажираност от страна на управляващите и другите участници активно да се включат в преструктурирането на онези управленски структури, които са обвързани с лоши управленски практики.

Цел

- Да подпомагат участието на информираната общественост в местното самоуправление чрез правилно обучение и информираност по съответните теми.
- Да създадат нужда от публична отговорност.

Връзка с прозрачността

Обучаването на обществеността е най-важния елемент на изграждането на прозрачност и отговорност в структурите на местното самоуправление. Положените големи усилия в обучаването на обществеността увеличават възможностите на гражданите за достъп до управлението и е една от най-важните стъпки в завръщането на доверието в управляващите институции.

Начин на действие – ключови елементи и похвати

Обучението на обществеността за важността и необходимостта от прозрачност е дългосрочна задача. Те не включва само обясняването на очевидно негативните ефекти от непрозрачните практики, специално корупцията, но също така и осигуряване на обществото на средства за разпознаване и докладване на корупция, измами и неетично поведение в

управленските администрации. С цел да създаде успешна кампания за обучаване на обществеността, креативността и широкото участие на хората са също толкова важни, колкото и финансовите ресурси.

Не е възможно да се опише една напълно понятна, всеобща и единна програма за провеждане на кампания за обучение на обществеността. Създаването на такива кампании изисква разбиране на нуждите на даденото общество и различни подходи. Обучаването на обществеността изисква въвличането на всички сектори: обществен, частен, неправителствен и нестопански. Такова подялово разделение разкрива по-изчерпателни стратегии за изграждане на прозрачност в градското управление. Някои методи, които са широко разпространени са изброено по-долу:

Медийни/публични кампании. Медийното участие е изключително важно. Медиите могат да бъдат полезни в изграждането на програми, които са посветени на доброто управление, включително прозрачност и отговорност. Местните медии могат да развият публичен интерес и да дебатираат по проблеми на местното самоуправление.

Училищни програми. Децата са необходима част от всяка програма за обучение на обществеността. Дали чрез неформални училищни занятия, като ролеви игри, или чрез по-формални курсове на обучение съсредоточени върху внедряването на морални ценности, етичното обучение насърчава децата да мислят за етично държане в управленската администрация. Още по-важно е обучението на децата относно рисковете от корупцията. Всичко това води до създаването на бъдещо общество, отдадено на доброто управление.

Публични изказвания. Срещи с представители на бизнеса, граждански, религиозни, нестопански организации представляват един по-конкретен подход за публично обучение, защото не всеки гражданин на обществеността членува в някаква организация. Предимството на този подход е, че може не само да предостави информация, но и да откликне на въпросите и опасенията на хората и по този начин да се получи обратна връзка.

Публикации. Създаването на писмена информация подчертаваща и изтъкваща етичните ресурси, прозрачност и антикорупционни стратегии, може да бъде ефективно средство във всяка кампания за обучение на обществеността. Но въпреки това, този елемент не е достатъчен сам по себе си. Писмените публикации могат да бъдат полезни съвместно с дейности като например обучителни програми за управленски служители и длъжностни лица.

Средства за публично участие

Въведение

Връзката между публичното участие и прозрачността е поставена добре. Ясни, добре формирани стратегии за публично участие изграждат доверие, спомагат за отговорността, засилват ангажираността на всички лица относно подобряването на управлението и директното намаляване на потенциала за корупция.

Цел

Целите на публичното участие са ясни – популяризирането на прозрачността, поощряването на искреността в управлението и създаването на собственост върху изграждането на решения и програми и проекти. Специфичното за публичното участие е:

- Поощрява гражданите да бъдат по-обвързани с процесите на вземане на решения, които оказват влияние върху тяхната общност.
- Да служат за повишаване на разбирането на хората за начина, по който управлението работи, и да им даде възможност за участие в тези процеси на вземане на решения.
- Да предоставя на обществото възможност за влияние и участие в програмите и проектите за развитие.

Връзка с прозрачността

Публичното участие има за цел да създаде мост между управлението, гражданското общество, частния сектор и обществото, като създаде разбиране към местната ситуация, приоритети и програми. Публичното участие поощрява искреност, отговорност и прозрачност и е в основата на включването във вземане на решения. Нивото и естеството на публичното участие в сферите на местното самоуправление често служи като показател за стабилна гражданска култура.

Начин на действие – ключови елементи

Публичното участие може да бъде под най-различни форми. Някои от средствата, които имат важна роля в повишаването на прозрачността са обобщени по-долу. Важно е да се отбележи, че публичното участие има и много други форми.

Средства за повишаване на публичното участие.

Характерът на дадена общност и разбирането ѝ за местното самоуправление влияят на нивото и формата на публичното участие. Може вече да има създадени механизми, като например публични изслушвания по време на управленски срещи, където обикновени хора могат да коментират местната политика.

- **Учебни групи** – най-важната черта на учебните групи е участието на различни групи от хора с различни образователна и професионална квалификация. Докато общностите се борят с корупцията, и най-вече тези в преходна демокрация, СС могат да осигурят рамки за създаване на дългосрочни цели за добро градско управление.
- **Граждански заседателни бордове.** Най-вече структурирани по конкретни теми като икономическо развитие или жилищно строителство, гражданските заседателни бордове могат да бъдат една ефективна форма на публично участие.
- **Държавни преговарящи комитети** – представителите на местното самоуправление често играят важна роля в обсъждането и разпореждането с управленските договори. Въпреки че при публичните поръчки става въпрос за милиони долари, решението да се осигури гражданско участие и надзор над тези поръчки зависи от държавни звена.
- **Публични изслушвания** – публичните изслушвания са фундаментални за функционирането на едно отворено, демократично управление. Докато местните власти обсъждат политиката и други административни проблеми, публичните изслушвания дават възможност на хората да насочат политиките към важните местни проблеми, най-вече отнасящи се до бюджета, обществени организации или селски асоциации, чиято главна роля е стимулиране на гражданската инициатива и разпространението на информация, свързана с правителствените инициативи. За разлика от гражданските заседателни бордове, тези групи имат формална връзка с правителствените структури. Такива групи контролират местното самоуправление и политика, в контакт са с медиите и правителствените органи, участват в публични изслушвания и се изказват за или против дадени публични политически предложения.

Ключови участници подпомагащи общественото участие. От споменатите средства за поощряване на публичното участие във вземането на решения, се вижда, че голяма част от заинтересованите лица могат да се ангажират с тези действия.

- Правителството
- Организации на гражданското общество
- Частния сектор

3. Етика и Почтеност:

Средствата за уточняване на очакванията спрямо специалистите включително и механизми за мониторинг, които да показват дали се придържат към обещанията и дали са санкционирани ако накърняват общественото доверие.

Конфликт на интереси

Въведение

За да се предотврати корупцията, която възниква в резултат на конфликт на интереси, при който личният интерес повлиява общественото решение, е полезно да се създаде законова рамка за предварителното разкриване на наличието на такъв личен интерес.

Цел

- Да се осигури прозрачност и етично поведение на държавните чиновници, като се премахнат изкушенията или възможностите за корупция.
- Да се създаде прозрачна рамка за държавните чиновници засягаща начина на взимане на решения като цяло, както и на финансовите решения.
- Да се подпомогне разкриването от страна на държавните служители и персонал на частни, лични и политически интереси.
- Да се защитават чиновниците от всякакво нередно, подозрително и скрито проявено общественото недоверие в държавната администрация

- Да се изградят параметри, чрез които тези, които търсят създаването на бизнес отношения или търсят достъп до управлението, също стават обект на определени етични норми.
- Да се ограничат нередните контакти чрез налагането на служебни ограничения
- Да се създадат механизми за наказание и/или порицание на нарушителите.

Връзка с прозрачността

Наредбите относно конфликта на интереси несъмнено популяризират изискванията за прозрачност като цяло. Има обаче специфични начини, по които те могат да го сторят:

Създаване: Създаването на изискванията относно конфликта на интереси може да бъде част от националното законодателство или общинските наредби и да се съблюдава от местните власти. Проектирането на подобно законодателство трябва да се постигне в резултат на обществено участие и разискване. Правителствата могат да започнат с провеждането на проучвания за установяване на основните предимства и отношението на обществото и държавните чиновници, като по този начин могат да разграничат кои са приоритетите.

Приложение: Може да се наложи чиновниците да посочат лични интереси, които да са в конфликт с тяхната работа, или още когато биват назначавани, или при възникване на конфликта. Чиновниците може да бъдат отстранявани от заеманите позиции, за да се защитят обществените интереси. Прилагането на наредбите относно конфликти на интереси може да се контролира или от правния офис към общината, или от независима комисия или борд.

Управление: Може да се наложи организационните структури да бъдат в значителна степен децентрализиран, за да осигурят достатъчно независими служители, които да бъдат на разположение да вземат решения в обществен интерес, дори и ако се наложи някои служители да бъдат отстранени за целта.

Разкриване на приходи и активи

Въведение

Разкриването на приходи и активи на много места представлява чувствителна тема, но на практика съставлява важна част от проблема. Изискванията относно разкриването позволяват да се създаде необходимата информация относно приходите и промените в състоянието на лицата, избрани като обществени представители или служители.

Цел

Целта на създаването на законодателство в сферата на разкриването на приходи и активи за хората, заемащи на обществени постове е:

- Да предоставят база за наблюдение и проследяване на състоянието на такива лица докато заемат обществени постове.
- Да повишават отговорността в действията на обществените служители и да намалят възможностите за директното им въвличане в, или насърчаване на разпространението на корупционни практики в обществените служби, които ръководят.

Връзка с прозрачността

Разкриването на приходи и активи е важна стъпка в изграждането на отговорност у хората, работещи на обществени постове, Разкриване чрез неправителствени или нестопански организации е ключът към създаването на правдоподобност и почтеност от страна на обществеността както и от страна на правителството. Осигуряването на подобна информация може да бъде много важно и за повишаването на прозрачността и доверието между правителствени и неправителствени организации и гражданите.

Начин на действие - ключови елементи

Следните принципи са важни в търсенето и осигуряването на ефективното разкриване на приходи и активи:

- Информацията трябва да бъде изисквана не само за служителя, но и за членовете на семействата им.

- Трябва да има санкции за умишлено укриване на достоверна информация.
- Ресурсите трябва да бъдат разпределени и да се създаде офис в рамките на местните власти, който да следи разкриването на забелязаните нередности.
- Достъпността на тази информация е ключова страна за такова разкриване. То трябва да бъде съпътствано и от ефективно разпространение на информацията.

Регистриране на лобисти

Въведение

Добре известен факт е, че лобирането може да служи да превръща информацията от обществото в по-достъпна за законодателите, и също може да окаже лошо влияние върху процесите на взимане на решения и относно обществените поръчки.

Цел

- Да се регулира процеса на лобиране, с цел да се създаде честна основа за всички страни в даден спор.
- Да се повиши отговорността и искреността сред обществените звена и хората, вземащи решения, като с това се възпрепятстват евентуални подкупи, целящи да повлияят на разходите и вземането на решение.
- Да се направят достъпни списъци за връзка с професионални лобисти.
- Да се направят достъпни действията на лобистите, техните принципи както и темите, за които се лобира.

Връзка с прозрачността

Лобирането като цяло включва повлияването или опита да се повлияе на административно или законово действие чрез устна или писмена комуникация с административен или законов служител. Практиката е широко разпространена, въпреки че е смятана за позволена в някои страни и за нелегална в други.

Начин на действие - ключови елементи

За бизнеса или организациите не е необичайна практика да бъдат представявани пред административна или управляваща структура. Много значими юридически лица наемат на работа лобисти, но дори и те понякога

имат нужда от допълнителна помощ. Разпознаването на квалифициран и почтен лобист, който да пасне на нуждите на организацията е много трудно.

Защита на хората, които подават сигнали

Въведение

С цел да се окуражат длъжностните лица, чиновниците и онеправданите граждани да докладват случаи на неетично администриране, измама и други форми на корупция в местното самоуправление е нужна защита.

Цел

- Да се повиши разкриването на измами и корупция и да се поощри докладването на случаи на корупция и други нарушения, които могат да изложат на опасност почтеността на администрацията.

Връзка с прозрачността

Защитата на хората, които подават сигнали, е неразделна част от всички форми за поощряване на прозрачни взаимоотношения в частния сектор. С насърчаването на професионалисти, работници, заинтересовани лица и граждани да разкриват и докладват корупцията и нарушенията, управлението не само получава информация, но и изпраща сигнали, че отговорността има жизненоважно значение, прозрачността е приоритет и нарушенията няма да бъдат толерирани.

Начин на действие - ключови елементи

Прокарване на политика или закон за защита на хората, които подават сигнали. За да бъде механизмът на подаване на сигнали ефективен, трябва да има напълна защита на самоличността на подаващия сигнала.

Организиране на гореща линия. Действието на добре функциониращи горещи линии се оказва полезен механизъм за поощряване на хората, които подават сигнали. Ключовата страна е да се изберат правилните процедури, за да действат горещите линии ефективно и да подпомагат активно разследващия капацитет, линията на поведение и оценителния процес.

Обучение. Специфични обучителни курсова може да са нужни, за да се помогне на специализирания персонал, работещ на горещите линии. Трябва също да се избере стандартна процедура за разследване, както и да се използва звено за разследване към горещата линия.

Пакт за Почтеност

Въведение

Сферата на обществените поръчки е бойно поле за хората, борещи се с корупцията. Точно в обществените поръчки се появява повечето от “голямата корупция” с големи вреди върху развитието на по-бедните страни и страните в преход.

Цел

Целта на Пакта за Почтеност е да се ограничат и почти изкоренят възможностите за корупционни практики при обществените поръчки чрез подписване на споразумения между възложителя и кандидат-изпълнителите за определена поръчка.

Връзка с прозрачността

Пактът за Почтеност е типично средство за изграждане на прозрачност в обществените поръчки.

Начин на действие - ключови елементи

Пактът за почтеност е обвързващо споразумение между възложител и кандидат-изпълнители за конкретна поръчка, в което възложителят обещава, че няма да приема подкуп по време на избора, а кандидат-изпълнителите обещават, че няма да предлагат такъв.

4. Институционални реформи:

Включват подобряване и опростяване на административни процедури и структурни нововъведения, за да стимулират участие и отговорност.

Жалби и Омбудсман

Въведение

Добре известен факт е, че в повечето случаи жалби срещу управленската бюрокрация, независимо дали идват от обществото или от организация, остават нечути. Законовата система в много страни, чиято задача е да адресира подобни оплаквания, се оказва неадекватна или по точно бавна, скъпа и трудна за ползване.

Цел

Омбудсманът самостоятелно получава и разследва жалбите срещу лошо управление.

Той се сравнява в известен смисъл със съдилищата, но не действа като последваща инстанция, към която в съда могат да се оплачат.

Връзка с прозрачността

Създаването на Офис за жалби и офис на Омбудсман само по себе си е свидетелство за важността, която дадена организация или местна институция придава на прозрачността и отговорността. В определени случаи жалби отправени към Омбудсмана могат да окажат положително въздействие при вземането на мерки срещу лошото управление, включително срещу корупционни практики, и в по-широк аспект може да подпомогнат да се възвърне доверието в институциите.

Начин на действие – ключови елементи

От гледна точка на закононото създаване на такава институция като Омбудсмана, често се избира да се постави едно лице за неин представител.

Съществените страни на такъв офис включват:

- *Независимост на Омбудсмана от организациите, които има право да разследва;*
- *Ефективност*
- *Честност*
- *Обществена подчиненост*

Типичните функции на офиса на Омбудсмана включват:

- *Да получава и разследва жалби за лошо управление, включително корупция*
- *Да разглежда и оценява декларации за приходите, правени от старши обществени служители.*

Гореспоменатите функции са показателни, но не изброяват всичките функции на офиса.

ОБЩИНСКИ ПРЕДСТАВИТЕЛЕН ОФИС (ОБЩЕСТВЕН ОФИС)

Въведение

Общинският представителен офис (понякога разглеждан като общински обществен офис) е офисът на местното самоуправление с който хората най-напред се сблъскват. Това е офисът, който насочва хората към кого трябва да се обърнат, как да попълват формуляри и често дава съвети как да се решат конкретни проблеми. Затова е важно там да работи опитен персонал. Същият вид услуга може да се въведе по телефон или чрез уеб страницата на общината.

Цел

Целта на общинския представителен офис е да съдейства за:

- По-добър информационен поток
- Повишен достъп до хората, взимачи решения както и до самото взимане на решения
- Ефективно и справедливо осигуряване на обществени услуги

Връзка с прозрачността

Общинският представителен офис, в повечето случаи е пригоден да работи на практика по всички въпроси от географския район, под чието управление е.

Начин на действие - ключови елементи

Цел. Общинският представителен офис може да отговаря за предоставянето на конкретни услуги или за цялостна и помощ и информация от общ характер. Някои такива офиси се занимават само с конкретни приоритети на местната политика като например жилищно настаняване и водоснабдяване.

Персонал. Важно е да се назначава персонал с умения, ентузиазъм и отдаденост на работата в представителния офис. Служителите също така трябва да бъдат вежливи при диалога с хората, като тяхната мисия е да изграждат позитивна визия за общината.

Информационно разпределение и управление. Ефективността на централния офис се осланя на връзката с вътрешните офиси и

информационния поток между тях. Осигуряването на задоволителен поток на информация и правилното използване на механизми за упътване са изключително важни за успеха на представителния офис.

На практика, тези средства са често използвани в различни комбинации в зависимост от конкретния контекст. В случая на България, например, са били препоръчани разнообразни мерки, които попадат в различни стратегии, за да се повиши ефективността на местното самоуправление в изграждането на прозрачност и в борбата с корупция на местното ниво. Тези практики включват увеличен информационен поток между гражданите и местната власт, развитие на етичен кодекс и създаване на независима комисия по етика и обучение на съветници за съответната роля.

Оценка и мониторинг на степен на прозрачност в сфера „Социални дейности“:

За гарантиране на прозрачността и обективността в процеса на вземане на решения в областта на социалните дейности е важно: гражданите трябва да имат достъп до информацията, да могат да участват в процеса на вземане на решения, а общинските органи да са на разположение за изясняване на въпроси и даване на отговори. Съществува осведоменост и интерес от страна на гражданите за въпросите на социалните дейности и са необходими мерки за улесняване на достъпа до информация.

Използването на социалните медии като Facebook, Instagram и TikTok за информиране на младите хора за всички инициативи и резултатите от тях е добър вариант за увеличаване степента на прозрачност. Това е предложение, което е насочено към подобряване на комуникацията между управлението и младите хора. Общината вече има Facebook страница, но би било добре да се развие допълнителна дейност по привличане на младите хора към нея.

Добра практика е да се намери път за комуникация със служителите на общината, а не всички текущи казуси да се отнасят директно и индиректно към и той да бъде единственото лице отговорно за всички проблеми.

Публично-частното партньорство е полезно, за да включат стабилни бизнес компании в процеса на приемане на решения в сферата на здравеопазването. Това може да доведе до подобрение на качеството на здравните услуги, но е важно да се гарантира, че такива партньорства не нарушават обществените интереси и че договореностите са взети в обществен интерес.

Информираността на гражданите може да помогне за по-активното им участие във вземането на решения в местната политика. Препоръчително е да се потърси стратегия с лесен достъп до възможно най-голяма информация свързана с всички дейности до максимален брой граждани, включително и за тези, които не разполагат с достъп до интернет. Допълнителни мерки като организиране на публични срещи и дебати, както и повишаване на информационната прозрачност на дейността на общинските органи насърчат гражданите да се ангажират по-активно в своята общност.

За насърчаване на по-активното участие на гражданите, включително на младите хора, е нужно да бъдат предложени различни стимули. Това са: по-добри възнаграждения за работните места в общината, както и по-добри условия за образование и развитие на кариерата. Други мерки, които могат да насърчат активността на гражданите, включват организиране на различни културни и обществени събития, насърчаване на доброволческата дейност и участие в програми за социална интеграция на младите хора.

Належащо е да бъдат създадат условия за по-широко участие на гражданите в местните решения, за да се гарантира, че техните гласове се чуват и се отчитат при вземане на важни решения.

Много от младите хора напускат местността, за да работят в чужбина, където могат да получат по-високи заплати. За да се задържат младите хора в общността, се препоръчва да се предложат по-добри възнаграждения за тяхната работа, но това може да зависи от много фактори, като например икономическата ситуация в региона.

Насоките са и в посока на да се стигне и до комуникация с гласовете на слабо представените групи в общността, за да се гарантира, че всички граждани имат равен достъп до услугите и ресурсите на общността.

За повишаване на прозрачността и отчетността в местната власт хората трябва да бъдат инициативни и да знаят какво искат от местното управление. Предложения се отправят и към това да се помага на възрастните и на хората с увреждания, но не е редно да има помощи за млади и здрави хора.

Подчертава се значението на инициативността и контакта между различните групи в обществото. За да се намали нуждата от социални дейности, е необходимо да се създадат повече работни места за младите хора. Подчертава се важността на прозрачността и отчетността в местната власт, както и на помощта за уязвимите групи в обществото.

Оценка и мониторинг на степен на прозрачност в сфера „Култура, спорт и образование“:

Въпреки редовното споделяне на информация по всички създадени канали се наблюдава не достатъчно ниво на информираност, затова се препоръчва да се намерят и други варианти освен добре познатите канали и социални мрежи, тъй като не всеки има възможност редовно да следи фейсбук страници и публикации. Това биха могли да бъдат бюлетини и рубрики в местните медии.

Използването на социални медии за информиране на гражданите за все повече управленски инициативи и резултатите от тях би било полезно и че вече се използва от все повече хора. Това съответно обратно на предложение о-горе може да бъде полезно за по-широкото информиране на гражданите, особено за тези, които не могат да следят редовно другите медии. Тоест да се стигне до всички възрастови групи според техните навици, потребности и начин на комуникация.

Налични са известни инфраструктурни дейности и проекти, свързани със спорта, културата и образованието, както и възможности за публично-частни партньорства. Личното участие и участие на гражданите също е важно, затова се препоръчва да се подпомагат такива инициативи. Информацията за тези инициативи се предлага да е достъпна както на уеб сайта на общината, така и да има оторизирани служители, които да дават нужната информация и на място в общината, което ще увеличи достъпа и съответно участието на някои граждани във вземането на решения.

Предлагат се конкретни мерки за по-ефективна комуникация между местното управление и гражданите: организиране на повече срещи с гражданите на общинско ниво и Общо събрание на общността/гражданите в читалището, като се дава възможност на гражданите да представят въпроси и да чуят за предстоящите местни политики. Препоръчва се повишаване на прозрачността и отчетността в местната власт и подобряване качеството на услугите, предоставяни на гражданите.

Препоръчва се развитието и имплементирането в процесите на нови конкретни идеи за подобряване на живота в общината и повишаване на ефективността на местното управление чрез надграждане на спортната инфраструктура и материалната база на училищата, организиране на повече спортни и културни мероприятия, както и повишаване на прозрачността и отчетността в местната власт чрез редовни срещи с гражданите и Общо събрание на общността/гражданите.

Оценка и мониторинг на степен на прозрачност в сфера „Трудова заетост“:

Регистрирани са усилия за информиране на гражданите за политиките и инициативите на общината, както и за привличане на инвестиции, които биха могли да допринесат за икономическото развитие на територията.

Отбелязано е, че се извършват инфраструктурни дейности. Насоките са към развитие на възможността за подобряване на инфраструктурата чрез публично-частни партньорства.

Информацията за инициативите на общината по трудовата заетост е налична на официалния сайт и на официалната фейсбук страница. Отделно от това, кметът и общинските съветници имат свободен прием на граждани и всеки може да присъства на сесиите на общината. Тук насоките са в посока да бъде открита, селектирана и намерен достъп до информация са това дали гражданите имат необходимост от повече информация/регулярни справки относно инициативите на общината, свързани с трудовата заетост, и дали това би увеличило техните участие във вземането на решения при формулиране и/или прилагане на местните политики.

Хората работят в чужбина, защото в тези страни се плащат по-високи заплати за нискоквалифицирана работа. Усилията трябва да се канализират в посока на формиране на предложения за стимулиране на гражданите, включително младите хора, да се ангажират по-активно в своята общност, не са ясно изразени.

Резултати от проучвания показват, че на ромите се обръща повече внимание, отколкото на другите групи в общността, и медиаторите общуват с тях. Проблемите и въпросите на ромите, като слабо представена група, се представят пред социалните служби и на сесии на Общинския съвет от медиаторите. Тъй като не става ясен отговорът на въпроса, как да се гарантира, че кампаниите и събитията на общността са достъпни и приобщаващи за всички жители се препоръчва да се направи проучване на тази тема.

Препоръчва се да не се вкарват излишни усилия в посока реформиране, тъй като впечатленията са, че няма нужда на този етап от реформа или промяна в политиките за трудовата заетост на територията на общината.

Управлението е достатъчно прозрачно, като има сайт на общината, фейсбук страница и лични срещи на кмета и общинските съветници с гражданите.

Оценка и мониторинг на степен на прозрачност в сфера „Околна среда“:

Голяма част от участниците са запознати с местните политики за развитие в сферата на опазване на околната среда. Те са получили обучения по темата от общината и получават редовно информация за състоянието на екологията от местната власт. Това свидетелства за високо ниво на осведоменост и интерес към темите на околната среда в общината.

В момента няма инвестиционни проекти, свързани с опазване на околната среда в общината, но преди това често е имало такива проекти. Участниците предлагат срещи с гражданите, информационни табели и обществени мероприятия за повишаване на информираността за дейностите на общината в сферата на опазване на околната среда.

Жителите смятат, че използването на социални медии като Facebook, Twitter, Instagram и други, би могло да бъде полезно за информирането на гражданите за общинските инициативи и резултатите от тях. Те отбелязват, че социалните медии са най-лесният и достъпен начин за получаване на информация, като общината използва интернет страница за такива инициативи.

Общината стимулира икономическото развитие на територията си чрез привличане на чуждестранни партньори и инвеститори и подпомагане на дейността на стопанските субекти, регистрирани на територията ѝ. Това може да доведе до икономически растеж и насърчаване на предприемачеството в региона.

Правени са инфраструктурни дейности в общината, като ремонти на градинки в града. Въпреки това, не се посочва дали има проекти за подобряване на чистотата на въздуха, водата, почвата и т.н. Това може да бъде пропуск или да означава, че няма конкретни планове за подобряване на инфраструктурата в областта на околната среда. Въпреки това, споменаването за възможността за публично-частни партньорства между бизнеса и общината може да означава, че такива проекти са възможни в бъдеще.

Налична е липса на информация за това дали в Белица съществува практика на корпоративна социална отговорност. Изразът "не са запознати" може да се тълкува като отсъствие на знания или опит в тази област.

Изразена е удовлетвореност от нивото на информация, свързана с опазването на околната среда. Това може да се тълкува като доверие в местните органи и/или като липса на интерес или необходимост от повече информация.

Изразяват се множество идеи и предложения за насърчаване на гражданите, включително младите хора, да се ангажират по-активно в своята общност. Изразът "да се работи с децата в училище" подчертава важноста на образованието и възпитанието на младите поколения в областта на екологията и опазването на околната среда. Предложението за "повече работни места за младите" може да се тълкува като призив за икономическо развитие и подобряване на условията за живот на местните жители.

Кампаниите и събитията на общността са достъпни и приобщаващи за всички жители, а гласовете на слабо представените групи в общността се чуват. Изрично се споменава ромски медиатор, който редовно дава информация относно проблемите на ромската общност, включително в сферата на околната среда.

Обществените организации и местният бизнес играят роля в инициативи като "Влакчето на Мечките", като ангажират основно местни хора. Не се дават допълнителни детайли относно какви дейности са включени в инициативата и как конкретно те допринасят за увеличаване на гражданската ангажираност и подобряване на качеството на живота на гражданите.

Предлагат се няколко мерки за реформа/промяна/надграждане на съществуващите политики в областта на опазване на околната среда на територията на Вашата община. Тези мерки включват закупуване на техника за почистване и сметосъбиране, работа за справяне с проблемите с бездомните кучета и опазване на горите, санкции при неспазване на закона и регламентиране на дърводобива.

Местното управление може да се организира по-ефективно с цел повишаване на прозрачността и отчетността в местната власт и подобряване на качеството на услугите, предоставяни на гражданите, като популяризира Белица като еко-кът, за да може туристите да посещават самия град.

Необходимо е да се рекламират и поддържат повече природни забележителности в общината. Тези мерки могат да доведат до икономически растеж и подобрене на качеството на живот на гражданите.

Жителите посочват също, че политиките, които се водят от местното самоуправление за опазване на околната среда, като цяло са на добро ниво.

Това може да бъде интерпретирано като сигнал, че местното управление има реален интерес да се грижи за околната среда и да предоставя качествени услуги на гражданите.

На база получените отговори в рамките на фокус група „Околна среда“ може да се направи заключение, че местното управление може да се организира по-ефективно и да подобри качеството на услугите, като се съсредоточи върху популяризирането на общината като еко-кът и поддържането на природните забележителности в общината. Тези мерки могат да доведат до увеличение на икономическия растеж и подобрене на качеството на живот на гражданите, като по този начин се увеличава доверието в местното управление и нивото на прозрачност.

Оценка и мониторинг на степен на прозрачност в сфера „Здравеопазване“:

За гарантиране на прозрачно и обективно вземане на решения в областта на здравеопазването от местните власти е важно да има ясна комуникация и информация към гражданите за дейностите и решенията, които се вземат. За тази цел, се препоръчва да се организират редовни информационни срещи, на които да участват както ресорните отговорници, така и представители на общинските организации и граждани. Допълнително, е необходимо да се увеличи гражданското участие в процеса на вземане на решения чрез включване на граждански организации и местни жители в консултационни процеси и обществени дискусии.

За повишаване на информираността на хората за дейностите на общината в областта на здравеопазването е препоръчително да се използват различни канали на комуникация като социални медии, печатни и електронни медии, както и уебсайтове на общината. Важно е да се осигури редовно обновяване на информацията и да се предоставят достъпни и разбираеми за гражданите материали. Освен това е нужно да се организират обществени събирания, на които да се обсъждат въпроси, свързани със здравеопазването в общината.

Използването на социалните медии като Facebook, Instagram и TikTok може да бъде полезно за информиране на младите хора за общинските инициативи и резултатите от тях и за това употребата е наложителна. Тези платформи предоставят възможност за достъпна и бърза комуникация и могат да се използват за привличане на по-широка аудитория. насоките са в посока да се предоставят достъпни и разбираеми за младите хора материали като например видеа, графики и диаграми.

Препоръки се дават и в посока към участие в програми и проекти за финансиране на инициативи в сферата на здравеопазването и здравното образование на децата. Това е положително, тъй като подобни програми и проекти могат да имат положителен ефект върху здравето на гражданите, както и да повишат информираността и образованието на местното население.

Общинският съвет може да улесни включването на стабилни бизнес компании в процеса на приемане на решения в сферата на здравеопазването чрез публично-частно партньорство, затова се препоръчва установяване на отношения от такъв тип.

Наличен е малък интерес от страна на гражданите към обществените обсъждания, които се организират от общината, но че има представители на Общинския съвет, които правят срещи с гражданите по различни въпроси. В тази тема насоките са най-вече в посока на подобряване на здравеопазването и привличане на външни кадри и специалисти.

Препоръчва се кметът и местното управление използват различни медийни и рекламни средства за рекламиране на общината, като участват в мероприятия и събития и са членове на Националното сдружение на общините. Кметът представя общината на срещи в Европейския парламент. Околната среда се оценява като важен фактор за промотиране на общината като партньор в ПЧП, а Семково се посочва като пример за важен туристически притегателен център, който може да се използва за популяризиране на общината.

Препоръчва се използването и постоянното обновяване на нови технологии и иновации в ПЧП на местното управление, по този начин община Белица може да инвестира в изграждането на медицински центрове по места на територията на общината. Но също така се препоръчва и да се следят иновациите в сферата на здравеопазването и да се прилагат максимално на месна почва, за да може общината участва в проекти на регионално ниво.

По-ефективната организация на местното управление и подобряването на качеството на услугите, предоставяни на гражданите, показва, че местното управление може да инвестира в система за спешно сигнализиране, която да предоставя бърза помощ на хората, живеещи в отдалечени високопланински села, затова се препоръчва да се пристъпи към реализацията на това предложение.

Възможността за комуникация между гражданите, бизнеса и общината също се посочва като необходимост за ефективност в лекарската услуга.

Общината трябва да действа в посока задържане на младите хора в общината, тъй като има недостиг на кадри в сферата на здравеопазването

ВЪПРОСНИК ЗА ПРОВЕРКА НА СТЕПЕНТА НА ПРОЗРАЧНОСТ И ИЗМЕРВАНЕ НА ПРОГРЕСА В ПОДОБРЯВАНЕ НА ПРОЗРАЧНОСТТА:

Отговорете на всеки въпрос с да/не/не мога да преценя

1. Налице ли е подробна информация за всички дейности на общината в прилежащите за институцията канали?

2. Налични ли са достатъчно информационни канали, които да обхванат всички социални прослойки, възрастови и етнически групи, които членуват в общността?

3. Информацията, която се споделя в съответните канали актуализира ли се постоянно и редовно?

4. По компетентен и достъпен начин ли се споделя информацията в дадените канали?

5. Информацията, която е достъпна в съответните канали достоверна ли е?

6. Правят ли се достатъчно институционални реформи и ефективни ли са те?

7. Ако някой подаде жалба в съответната институция знаете ли дали е защитен от негативни последици?

8. Наясно ли сте дали има публично участие във взимането на важни решения, които касаят качеството на живот на дадената общност?

9. Според вас прилагането на информация в дадените канали и осъществяването на комуникация между институция и гражданските извършва ли се по всички правила на етичния кодекс?

10. Смятате ли, че ако се положат достатъчно усилия в увеличаване степеня на прозрачност ще се намали корупцията и конфликта на интереси?